

Оцінка рівня готовності українського бізнесу до впровадження стандартів екологічного, соціального та управлінського управління (ESG)

Методологія

Методологія

Цільова аудиторія

Метод

Час проведення

- Малі, середні та великі підприємства в Україні (компанії з кількістю співробітників від 11 і більше чоловік)
- Компанії, річний оборот яких дорівнює або перевищує 40 млн. грн. і більше.
- Комплексне дослідження, що включало кількісну (телефонні інтерв'ю з представниками українських підприємств – до 15 хвилин) та якісну (глибинні інтерв'ю з представниками великого бізнесу, а також фокус-групові дискусії з представниками малого та середнього бізнесу) частини
- Січень-лютий 2025 року

Кількісна частина дослідження:

- **420** телефонних інтерв'ю з представниками українських підприємств
- **Вибірка** квотована, пропорційна за розміром підприємства та галуззю (за даними Державної служби статистики України «Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2023 році»,
- **Дані опитування** зважені для дотримання відповідності структури опитаних підприємств структурі генеральної сукупності малих, середніх та великих підприємств в Україні
- **Респонденти** - власники, керівники або менеджери вищої ланки підприємств та особи, що приймають рішення та/або відповідають за впровадження проектів сталого розвитку в бізнесі (екологія, соціальні проекти).

Якісна частина дослідження:

- **20** глибинних інтерв'ю тривалістю до 1 години з представниками великого бізнесу – кількість співробітників більше 250 (серед опитаних – найбільші підприємства України що відносяться до різних видів промисловості, сільського господарства, ІТ та телекомунікаційному сектору, торгівлі, банківської сфери)
- **4 ФГД тривалістю до 2 годин** з представниками малих та середніх підприємств – кількість співробітників 11- 250, мікс галузей, дві фокус-групові дискусії проведені з представниками підприємств-експортерів, дві – з компаніями, що не є експортерами

Обмеження дослідження

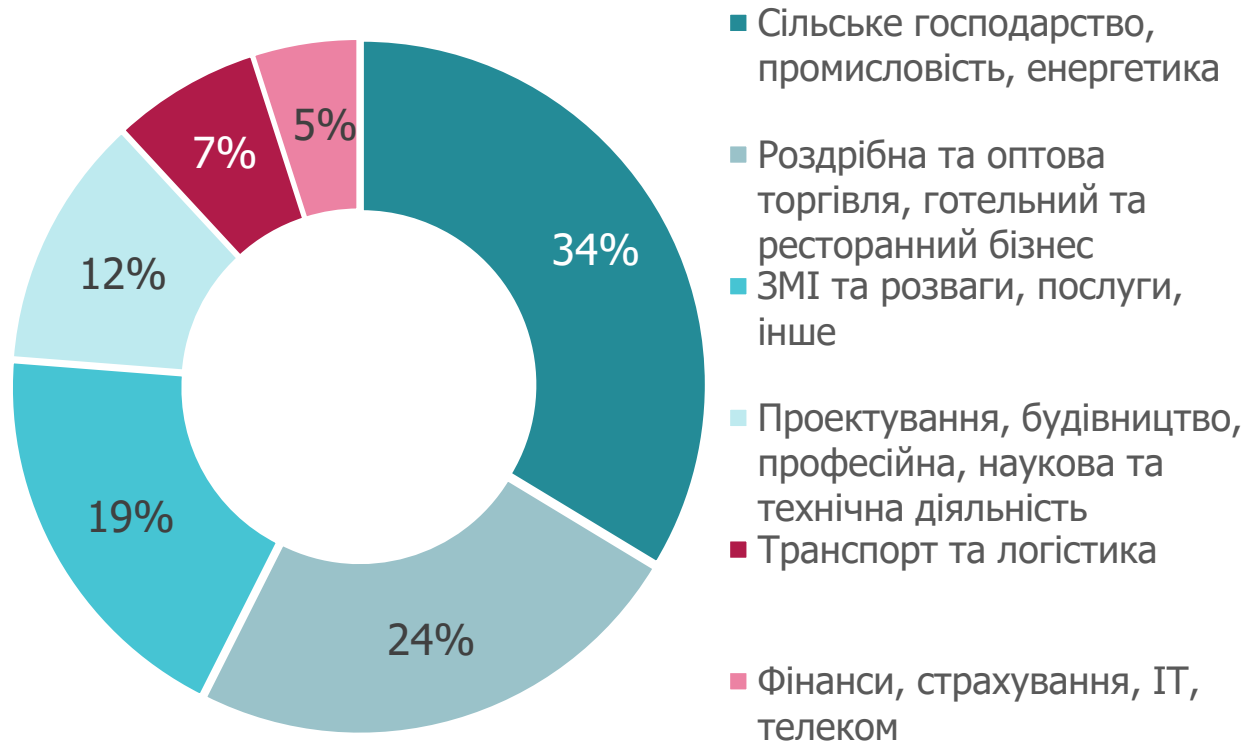
- В процесі проведення опитування могли бути опитані більш високоприбуткові підприємства

Основні характеристики опитаних підприємств

Розподіл підприємств за галуззю та за розміром відповідає структурі малих і середніх та великих підприємств України

Розподіл підприємств за галузями,
% респондентів

Розподіл підприємств за розміром,
% респондентів

Одна п'ята опитаних підприємств відправляють продукцію на експорт, ще 7% планують розпочати це робити в найближчий час. Більшість експортерів та потенційних експортерів орієнтується на ринки Європейського союзу

Ви відправляєте продукцію та/або послуги на експорт?
% респондентів

На які ринки Ви експортуєте/ плануєте відправляти продукцію/послуги на експорт? % респондентів

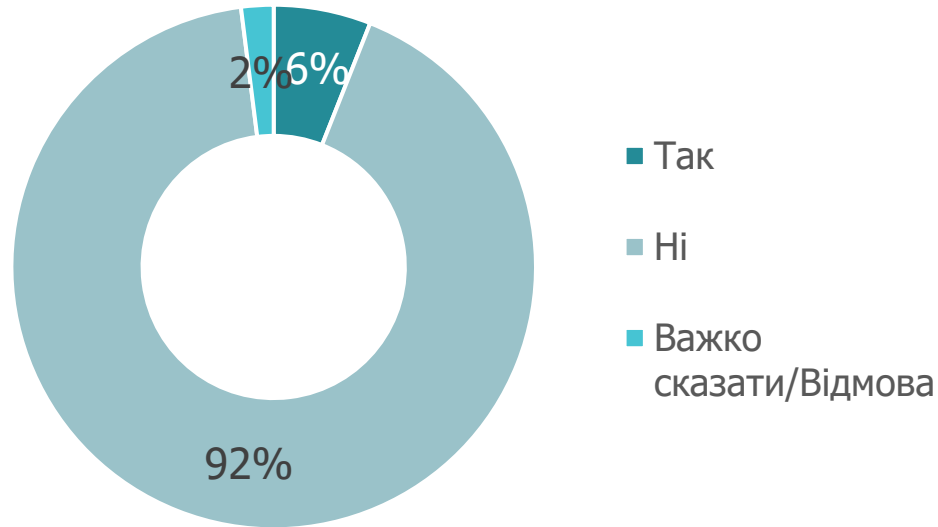
Компанії, що експортують або планують розпочати експорт

6% опитаних компаній мають материнську компанію, зареєстровану в одній із країн ЄС, 5% - філію або відділення, що зареєстроване в країнах Європейського Союзу

Чи є у Вас материнська компанія, що зареєстрована в однієї з країн Європейського Союзу? % респондентів

Чи є у Вас філія/відділення, що зареєстрована в країнах Європейського Союзу? % респондентів

- Компанії, які не експортують або не мають зв'язків з країнами Європейського союзу, не готують і не подають звітність відповідно до стандартів ЄС
- Компанії-експортери зазвичай готують та надають сертифікати якості продукції, які відповідають європейським стандартам; інколи вони також на вимогу компаній-контрагентів надають додаткові відомості, наприклад, про дотримання гендерної рівності або впливу на екологію
- Підприємства, що мають материнськи компанії в країнах ЄС або торгуються на міжнародних біржах, зазвичай формують і нефінансову звітність, найбільш розповсюдженими є GRI стандарти

Більшість респондентів дослідження (83%) є приватними підприємствами, 17% повністю або частково належать державі

Ваше підприємство є приватною власністю чи належить державі (повністю або частково)?
% респондентів

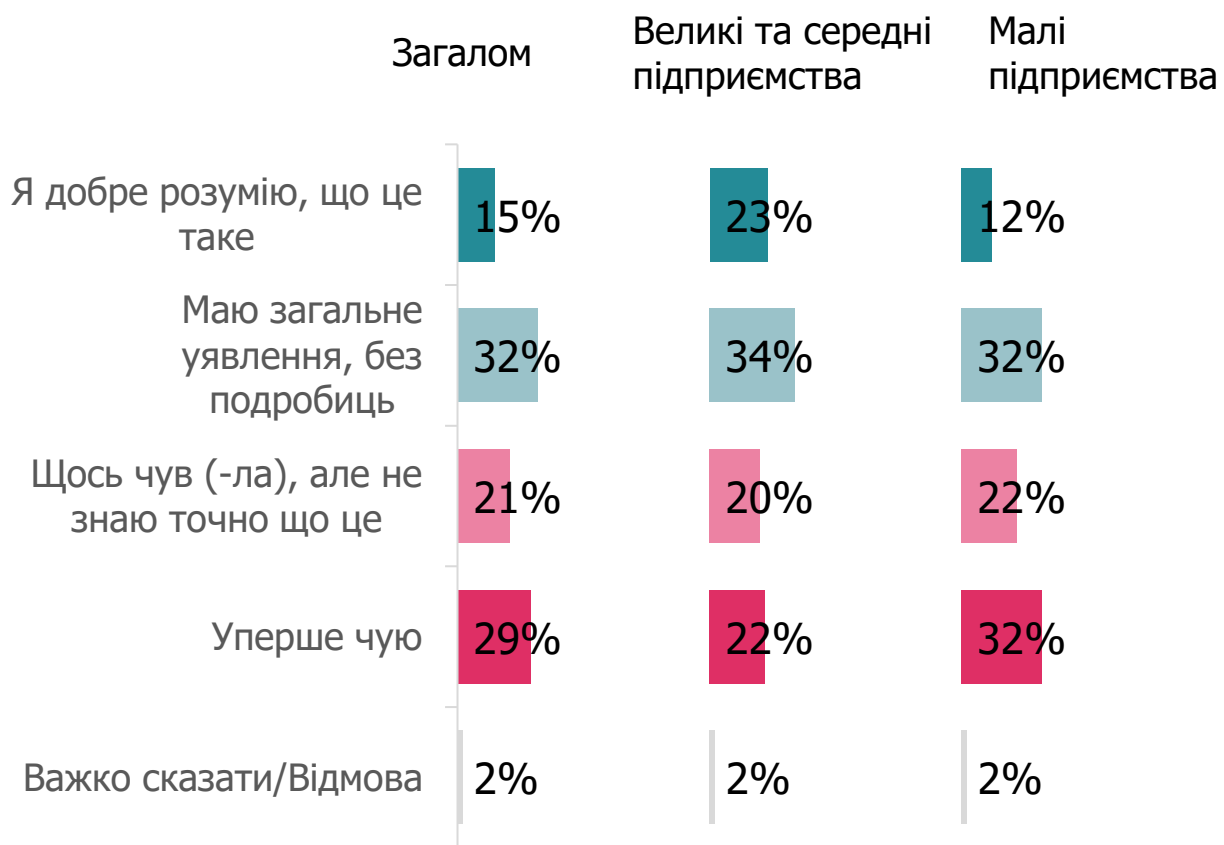

Результати дослідження

Майже половина (47%) представників українських підприємств має загальне уявлення або добре розуміє що таке сталий бізнес, 29% в перший раз почули це визначення при проведенні опитування. Краще з поняттям сталий бізнес ознайомлені представники компаній, що займаються експортом та/або мають материнську компанію або філію в країнах Європейського союзу.

Чи знаєте Ви що таке сталий бізнес? % респондентів

Визначення сталого бізнесу як позитивний вплив компанії на навколишнє середовище та суспільство, досягаючи при цьому своїх цілей щодо прибутковості та успіху в довгостроковій перспективі, дають ті компанії які вже впровадили або активно впроваджують один із стандартів сталого розвитку

Інші або не знають що таке сталий бізнес (це більше всього характерно для представників малих підприємств) або сприймають його як прогрес та стабільний розвиток компанії. Є також окремі думки, що поняття сталий розвиток стосується великих підприємств

«Довгостроковий план розвитку, який включає високі прибутки в майбутньому без ніяких суттєвих затрат» (ФГД, мале підприємство, торгівля)

«Зростання прибутку, напевно, постійного зростання...»(ФГД, мале підприємство, промисловість)

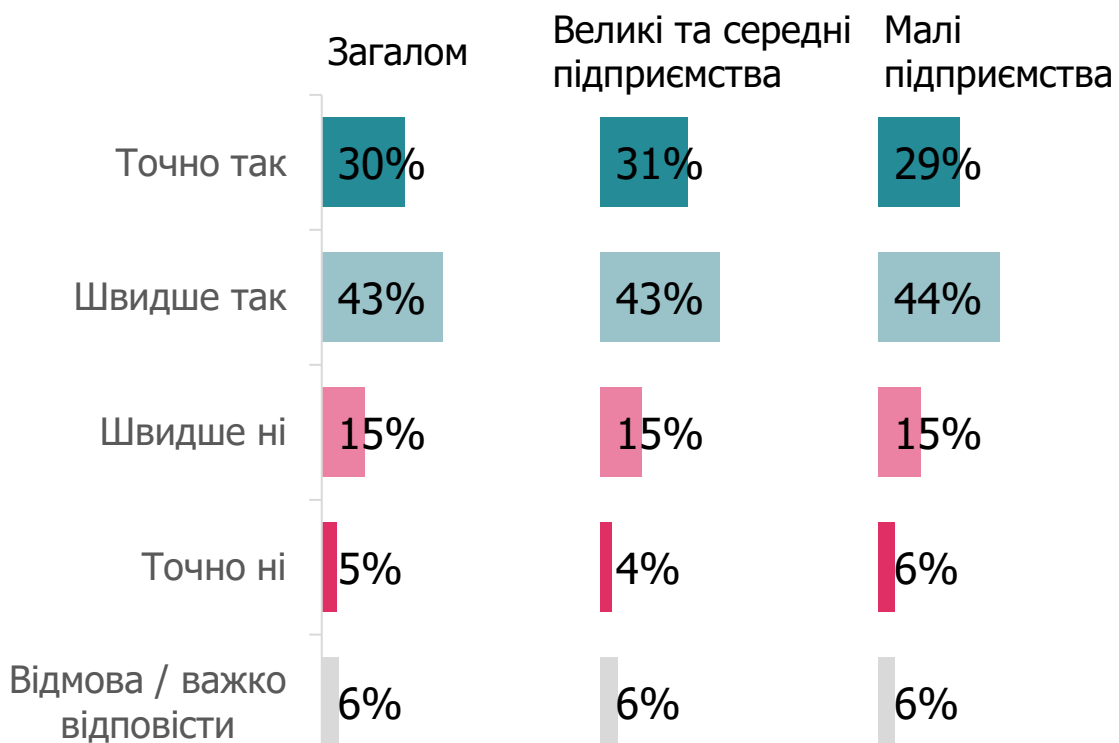
Після того як респондентам пояснили, що таке сталий бізнес, три чверті (73%) з них дійшли висновку, що їхнє підприємство відповідає цьому визначенню.

Чи вважаєте Ви ваш бізнес сталим?

(стала бізнес-модель передбачає позитивний вплив компанії на навколишнє середовище та суспільство, досягаючи при цьому своїх цілей щодо прибутковості та успіху в довгостроковій перспективі)

% респондентів

Вибірка: n=420

Передусім сталість бізнесу підкреслюється участю у впровадженні екологічних та соціальних ініціатив. Найчастіше згадувалася мінімізація впливу на довкілля, яка інтегрована в повсякденну діяльність та водночас є вигідною для компаній, також респонденти зазначали благодійні ініціативи.

Системний підхід до розвитку сталого бізнесу як комплексу екологічних, соціальних і управлінських проєктів більше притаманний великим підприємствам.

«Так як ми займаємося, наприклад, готельним бізнесом. І ті об'єкти, які ми саме будували, я працюю з 2008 року, то зараз ми більше використовуємо технології енергозбереження. І це більше набирає обертів. Теплові насоси. Плюс, наприклад, далі більше використовується, наймаємо співробітників-інвалідів.» (ФГД, середнє підприємство, готельно-ресторанний бізнес)

«Звичайно, впроваджували. Ми на щорічній основі готуємо великий звіт, в якому там описуємо всі наші проєкти. Звичайно, до війни їх було набагато більше. Багато ми інвестували в екологію, щоб знизити викиди, фільтрувати воду. Зараз, звичайно, всі ці інвестиції досить скоротилися, пріоритети змінилися і наразі із головного, що можна виділити, це допомога у війні... Це як на допомогу армії, а також на допомогу місцевим громадам, співробітникам, евакуація, оснащення бомбосховищ. Це, мабуть, найголовніше зараз те, що компанія впроваджує. Інше також це питання безпеки співробітників. Ми дуже багато вкладаємо саме в проєкти, які пов'язані з безпекою на виробництві.» ГІ, велике підприємство, промисловість)

Тільки одна п'ята українських підприємств має загальне уявлення або добре знайома з стандартами ESG, 57% респондентів взагалі чує перший раз про існування таких стандартів. 3% українських підприємств вже впровадили ESG стандарти, ще 3% наразі знаходяться на стадії їх впровадження.

Чи знаєте Ви що таке стандарти ESG? % респондентів

Попри низьку обізнаність, після того як респондентам надали визначення ESG-стандартів, три чверті компаній заявили, що повністю або скоріше підтримують їх впровадження в Україні.

Як Ви ставитесь до впровадження в Україні стандартів ESG ?

(ESG стандарти передбачають впровадження в законодавстві країни принципів та керівництв, які використовуються для оцінки екологічних, соціальних та управлінських рішень)

% респондентів

Вибірка: n=420

Декілька респондентів наголосили, що **впровадження ESG-стандартів доцільно відкласти до післявоєнного періоду**, оскільки їх дотримання може бути суттєво ускладнене факторами, пов'язаними з війною. Це стосується як екологічних, так і соціальних аспектів діяльності підприємств.

«Сама головна особливість, щоб закінчилась війна. Тоді можна переходити на все, що реально перейти. Типу зараз, то ми говоримо, я Вам ще раз кажу, якщо ми перейдемо і війна буде далше, я буду працювати на генераторі і що мені скажуть? Не працювати і закриться купа закладів, і що робити у такому випадку? Я не знаю. То зараз в умовах такої поганій ситуації, типу це можна обговорювати, да, ми готові всі перейти, більш, як впевнений, то немає проблеми в тому, що весь світ на тому працює, так. Але зараз це не можливо.» (ФГД, середнє підприємство, готельно-ресторанний бізнес)

Якщо говорити про те, на яких підприємствах **у першу чергу мають бути запроваджені стандарти**, думки респондентів розділилися. Більшість вважає, що це повинні бути **великі підприємства, передусім ті, що мають значний вплив на екологію**. Інші ж переконані, що **перехід має відбуватися одночасно для всіх підприємств**. Існує думка, що **першими мають перейти на ESG-стандарти підприємства державної форми власності**, демонструючи своїм прикладом, як саме це має відбуватися.

Перевагами, які надає перехід на ESG-стандарти, в першу чергу є позитивний вплив на репутацію компанії, можливість залучити зовнішнє фінансування за кращими умовами, можливість розширити ринки збуту.

Які переваги для таких підприємств як Ваше Ви бачите від переходу на ESG стандарти?
% респондентів

Для великих і середніх підприємств більше значення має **репутація компанії**, для малих – **залучення фінансування**. Суттєву різницю показує оцінка можливості покращення соціального клімату на підприємстві, що є актуальним для третини великих і середніх підприємств і тільки для однієї п'ятої малих підприємств.

Головними мотиваторами переходу на ESG-стандарти відповідно до даних якісного дослідження **є пряма вигода для підприємства, законодавчо визначена обов'язковість впровадження стандартів, вимоги з боку європейських замовників та покращення репутації компанії**

«Якщо буде необхідно, будемо (впроваджувати). Якщо це дасть реальну вигоду, теж будемо. (...) Я не бачу вигоди, яку зараз це дасть. (...) Коли зелений свисток дадуть, тоді побіжимо. Але хочеться розуміти, як нам бігти, хто це все буде робити. (...) Якщо це буде просто, зрозуміло, то зрозуміло, що підемо цим шляхом. А якщо це буде, знову ж таки, вивчи, а потім ще зрозумій коментар, тому що так, як написано, це не всі розуміють. Чим простіше буде, тим легше впровадити». (ФГД, мале підприємство, промисловість)

Найбільшими потенційними проблемами переходу на ESG-стандарти є брак необхідного персоналу або відповідних компетенцій у наявних працівників. Для компаній, які не знайомі з ESG-стандартами, критично важливою також є доступність та зрозумілість інформації щодо їх впровадження та подання звітності. В цілому, компанії, які не обізнані з ESG-стандартами, оцінюють потенційні проблеми їх впровадження як більш значущі

Наскільки великою проблемою для вашого бізнесу при переході на ESG стандарти є кожна з таких перешкод? % респондентів

Успішності в досягненні відповідності ESG-стандартам сприятимуть заходи, спрямовані на усунення основних проблем: навчання діючих працівників, додаткові інструкції та роз'яснення щодо застосування стандартів, поява цифрових рішень для оптимізації роботи зі звітністю, поетапне впровадження стандартів з можливим перехідним періодом

Як Ви думаєте, що може допомогти таким підприємствам як Ваше в досягненні відповідності вимог стандартам ESG? % респондентів

Вибірка: n=420

Підтримка з боку держави:

- необхідність створення прозорих і зрозуміли документів і інструкцій
- створення електронних рішень, що допомагають впроваджувати ESG-стандарти та звітувати щодо їх впровадження
- можливість звернутися за підтримкою щодо різних аспектів впровадження ESG-стандартів
- створення умов для проведення навчання щодо впровадження ESG-стандартів, в першу чергу через залучення компаній, що надають послуги з впровадження ESG-стандартів
- домовленості щодо визнання результатів ESG-звітності поданої в Україні в Європейському союзі
- запровадженні пільгових кредитів для закупівлі обладнання необхідного для дотримання ESG-стандартів

«Щоб була чіткість, щоб була розпланованість, щоб була донесена правильно оця нормативна база, програмне забезпечення, якщо потрібно. Не було то так, що ви робить, а ми не знаємо. Будемо від вас вимагати це. Це все має бути продумано і прораховано...» (ФГД, мале підприємство, транспорт та логістика)

Підприємці є досить оптимістичними щодо подачі звітності за ESG-стандартами: майже дві третини респондентів готові її подавати протягом двох років після затвердження інструкцій та стандартів, найбільш часто називається термін у рік-півтора.

Якщо законодавець надасть всі інструкції та стандарти для впровадження ESG, як Ви думаєте, коли орієнтовно Ваше підприємство зможе надати першу звітність?

% респондентів

Підприємства, що працюють в рамках стандартів сталого розвитку, які перетинаються з ESG-стандартами вважають, що в разі необхідності вони перейдуть на звітування за CSRD/ESRS стандартами до 2026 року, коли це стане обов'язковим, при чому більшість з них інформує, що це скоріше питання звітності як такої, ніж стандартів.

Великі підприємства, що ще не впровадили стандарти сталого розвитку, а також середні підприємства більш обережно говорять о термінах впровадження ESG-стандартів і, відповідно, подачі звітності, називаючи в якості потенційного строку подачі звітності два-три роки.

«Чесно, впровадити потрібно було рік-півтори, тому що це реально було непросто. А в кінці кінців ми його зробили відповідно, за 2015 рік, я випустила, пам'ятаю, звітність, в грудні 2016 року. Тобто він був непростим, тому що він був новим. Я думаю, що з цим стандартом теж будеш також, тому що цей стандарт більш вимогливий.» (ГІ, велике підприємство, сільське господарство)

«Хоча би років 2. (...) Я до кінця не розумію, що нам надо буде впровадити конкретно. Ось Ви мені дайте конкретний перелік, що мені треба зробити: ось це, ось це, ось це. Тоді я буду розуміти. (...) Ні, я розумію, що не фінансові (показники). В нас немає виробництв. Більшість того, що Ви перелічили, у нас, в принципі, і так є. Про гендерну рівність і про соціальні стандарти. В принципі, воно і так є. Треба розуміти конкретно, як його будуть вимірювати. А так – це просто пальцем в небо казати, що справимось за півроку. Я не розумію, про що мова.» (ФГД, середнє підприємство, ІТ та телеком)